

Sygnatura akt XVIII C 1233/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Poznań, dnia 19 listopada 2015 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XVIII Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSO Iwona Godlewska

Protokolant: Starszy sekretarz sądowy Katarzyna Stefaniak

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 12 listopada 2015 r. w Poznaniu

sprawy z powództwa E. Z.

przeciwko (...) SA w W.

o zapłatę

1. zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 25.000zł (dwadzieścia pięć tysięcy złotych) z ustawowymi odsetkami od dnia 5 grudnia 2013r. do dnia zapłaty
2. w pozostałym zakresie oddala powództwo
3. kosztami procesu obciąża strony stosunkowo: powódkę w 75%, a pozwanego w 25% i z tego tytułu:
 - a) zasądza od powódki na rzecz pozwanego kwotę 2.504,63 zł,
 - b) nakazuje ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 1.875 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych w części obciążającej pozwanego.

SSO Iwona Godlewska

XVIII C 1233/15

UZASADNIENIE

Powódka E. Z. pozwem z dnia 10 stycznia 2014 r. wniosła o zasądzenie od pozwanego (...) S.A. w W. kwoty 100.000 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 5 grudnia 2013 r. do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia i o zasądzenie zwrotu kosztów postępowania.

Postanowieniem z 18 marca 2014r. Sąd oddalił wniosek powódki o zwolnienie od kosztów sądowych.

Postanowieniem z 27 maja 2014r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu zwolnił powódkę od opłaty od pozwu ponad kwotę 2.500zł.

W odpowiedzi na pozew pozwany wniosł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie zwrotu kosztów postępowania. W pierwszej kolejności podniósł zarzut przedawnienia roszczenia. W uzasadnieniu odpowiedzi na pozew pozwany wskazał dalej, że jeżeli chodzi o szkody ze zdarzeń zaistniałych przed wejściem w życie uregulowania z art. 446 § 4 k.c., tj. przed dniem 3 sierpnia 2008 r., brak jest podstaw do zastosowania tego przepisu i uwzględnienia roszczeń o zapłatę zadośćuczynienia. Ustawa zmieniająca nie wprowadziła bowiem żadnych przepisów intertemporalnych, a zatem art. 446 § 4 k.c. można stosować tylko do czynów niedozwolonych powstałych po jej wejściu w życie, a to zgodnie z zasadą nieretroakcji ustawy. Pozwany wskazał, że w niniejszej sprawie wypadek komunikacyjny, w wyniku którego

śmierć poniósł syn powódki miała miejsce w dniu 15 lutego 2003 r., a więc przed wejściem w życie art. 446 § 4 k.c. i w konsekwencji nie jest możliwe zasądzenie zadośćuczynienia. Nadto pozwany odwołując się do przepisów ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych podniósł, że odszkodowanie przysługuje za naruszenie tylko dwóch dóbr osobistych tj. życia i zdrowia. Pozwany wskazał, że powódka nie jest bezpośrednio poszkodowaną, a art. 446 k.c. nie można interpretować rozszerzająco i wobec tego brak jest podstaw do upatrywania uzasadnienia dla żądania powodów w art. 448 k.c. Pozwany podniósł również, że dochodzona kwota nie mieści się w pojęciu sumy odpowiedniej.

Wyrokiem z 19 listopada 2014r. Sąd oddalił powództwo uznając, że doszło do przedawnienia roszczenia wynikającego z pozwu.

Postanowieniem z 15 stycznia 2015r. Sąd zwolnił powódkę od kosztów sądowych w postępowaniu apelacyjnym w całości.

Wyrokiem z 24 czerwca 2015r. Sąd Apelacyjny w Poznaniu uchylił wyrok z 19 listopada 2014r. i przekazał sprawę tutejszemu Sądowi do ponownego rozpoznania uznając, że nie doszło do przedawnienia roszczenia powódki.

Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 15 lutego 2003 r. w miejscowości C. w wyniku wypadku drogowego zginął O. Z. będący synem powódki. Sprawca wypadku A. Ł. w chwili zdarzenia miał zawartą z pozwanym (...) S.A. w W. umowę obowiązkowego ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych.

Okoliczności niesporne

Powódka miała troje synów i dwie córki. O. Z. był czwartym dzieckiem powódki, w chwili śmierci miał 22 lata. O. Z. skończył szkołę zawodową, był piekarzem. Po skończeniu szkoły syn powódki mieszkał razem z rodzicami w G., gdzie pracował w piekarni. Syn O. był bardzo pracowity, chciał pomóc rodzinie. Od około roku przed wypadkiem syn powódki pracował i mieszkał w P. razem ze swoją dziewczyną. Na weekendy i gdy miał wolne, syn O. przyjeżdżał do rodziców. Powódka była bardzo zżyta z synem. Rodzina powódki zawsze trzymała się razem, wszyscy byli bardzo zżyli. Syn O. był bardzo uczynny, posłuszny, grzeczny wobec rodziców. O. Z. pomagał rodzicom w domu, w pracach remontowych.

Przed wypadkiem O. Z. zaręczył się, był bardzo szczęśliwy. Powódka była również zadowolony, że syn będzie miał rodzinę, że powódka w przyszłości będzie miała wnuki. Rodzice bardzo lubili narzeczoną O..

W dniu wypadku O. Z. miał przyjechać na dyskotekę z narzeczoną. Po drodze miał wypadek i już nie dojechał.

Wiadomość o śmierci syna była dla powódki szokiem, ogromnym ciosem, osobistą tragedią. Konieczność pochowania własnego dziecka była dla powódki traumą, która trwa do dnia dzisiejszego. Powódka po wypadku nie mogła znaleźć sobie miejsca, była nie do życia. Powódka przeszła załamanie nerwowe, zamknęła się w sobie, miała problemy z wypowiedaniem, jękała się. Zażywała leki uspokajające. Powódka jeździ na grób syna. Powódka nie mogła sobie poradzić ze śmiercią syna. Powódka do chwili obecnej wspomina syna i myśli jak by to było, gdyby żył. Ma poczucie niesprawiedliwości. Powódka nadal przeżywa śmierć syna, na wspomnienia o nim, powódka wzrusza się, załamuje jej się głos.

Powódka utrzymuje relacje rodzinne z pozostałymi dziećmi. Powódka nie leczy się psychiatrycznie, nie korzysta z pomocy psychologa.

Dowód: zeznania świadków: B. Ś. (k.124-125), G. B. (k.125-126); zeznania powódki (k.126-127)

Powódka w piśmie z dnia 30 października 2013 r., doręczonym 4 listopada 2013 r., wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć syna. Z kolei mąż powódki prawomocnym wyrokiem tutejszego Sądu w sprawie (...) otrzymał zadośćuczynienie w związku ze śmiercią syna O. w wysokości 25.000 zł.

Okoliczności niesporne

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie wskazanych dowodów z dokumentów, zeznań świadków i zeznań powódki. Podkreślić należy, że okoliczności faktyczne dotyczące co do zasady krzywdy powódki w związku ze śmiercią syna były niesporne między stronami. Z zeznań świadków wynika, że powódka była bardzo zżyta z synem, a jego nagła i niespodziewana śmierć, była dla niej olbrzymim ciosem i rzutowała na jej zdrowie – załamanie nerwowe, kłopoty z wypowiedzaniem się - jąkanie.

Sąd zważył, co następuje:

W niniejszym postępowaniu powódka domagała się kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć syna.

Zgodnie z treścią art. 446 § 4 k.c. Sąd może przyznać najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Zgłoszone w niniejszej sprawie żądanie zadośćuczynienia nie mogło jednak znaleźć podstawy prawnej w tym przepisie. Omawiany przepis został bowiem dodany do przepisów kodeksu cywilnego ustawą z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny i niektórych innych ustaw (Dz.U. nr 116 poz. 731), która weszła w życie w dniu 3 sierpnia 2008 r. Wypadek i śmierć O. Z. miały natomiast miejsce w dniu 15 lutego 2003 r., a więc w czasie kiedy przedmiotowe uregulowanie jeszcze nie obowiązywało. W tej sytuacji uznać należało, że żądanie powoda nie mogło być oparte na art. 446 § 4 k.c., skoro związane jest ono ze zdarzeniem, które miało miejsce przed wejściem wskazanego przepisu w życie. Wskazać przy tym należy, że stanowisko to jest w pełni akceptowane w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok SN z dnia 25 maja 2011 r. sygn. II CSK 537/10; wyrok SN z dnia 10 listopada 2010 r. sygn. II CSK 248/10).

Zgłoszone przez powódkę żądanie zadośćuczynienia w związku ze śmiercią osoby bliskiej mogło być natomiast oparte na podstawie przepisów o ochronie dóbr osobistych. Ugruntowane jest już bowiem w orzecznictwie Sądu Najwyższego stanowisko, że podstawą prawną żądania zasądzenia zadośćuczynienia za krzywdę związaną ze śmiercią najbliższego członka rodziny, która miała miejsce przed dniem 3 sierpnia 2008 r., jest art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. (por. uchwała SN z dnia 22 października 2010 r. sygn. III CZP 76/10; uchwała SN z dnia 13 lipca 2011 r. sygn. III CZP 32/11; wyrok SN z dnia 11 maja 2011 r. sygn. I CSK 621/10; wyrok SN z dnia 25 maja 2011 r. sygn. II CSK 537/10). Należy podzielić stanowisko Sądu Najwyższego, że śmierć osoby najbliższej powoduje naruszenie dobra osobistego osoby związanej emocjonalnie ze zmarłym. Zauważyć należy, że katalog dóbr osobistych określony w art. 23 k.c. ma charakter otwarty. W orzecznictwie i w piśmiennictwie przyjmuje się zgodnie, że ochroną przewidzianą w art. 23 i 24 k.c. objęte są wszelkie dobra osobiste rozumiane jako pewne wartości niematerialne związane z istnieniem i funkcjonowaniem podmiotów prawa cywilnego, które w życiu społecznym są uznawane za doniosłe i zasługujące z tego względu na ochronę. Trudno byłoby znaleźć argumenty sprzeciwiające się zaliczeniu do tego katalogu także więzi rodzinnych. Więzy te stanowią fundament prawidłowego funkcjonowania rodziny i podlegają ochronie prawnej (art. 18 i 71 Konstytucji RP, art. 23 k.r.o.). Więzy rodzinna odgrywa doniosłą rolę ponieważ zapewnia członkom rodziny poczucie stabilności, wzajemne wsparcie obejmujące sferę materialną i niematerialną, gwarantuje wzajemną pomoc. Prawo do życia rodzinnego i utrzymania tego rodzaju więzi stanowi zatem dobro osobiste. Skoro dobrem osobistym w rozumieniu art. 23 k.c. jest kultura pamięci osoby zmarłej, to - a fortiori - może nim być także więź między osobami żyjącymi (por. uchwała SN z dnia 22.10.2010 r., III CZP 76/10). Oczywiście, jak zauważył to Sąd Najwyższy nie każdą więź rodzinną należy automatycznie zaliczyć do katalogu dóbr osobistych, lecz jedynie taką, której zerwanie powoduje ból, cierpienie, rodzi poczucie krzywdy (por. uchwała SN z dnia 13 lipca 2011 r. sygn. III CZP 32/11).

W orzecznictwie sądowym i doktrynie zostały wypracowane kryteria ustalania zadośćuczynienia pieniężnego za naruszenie dóbr osobistych (art. 23 k.c. i art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c.). Sąd orzekając w przedmiocie takiego żądania musi wziąć pod uwagę kompensacyjny charakter zadośćuczynienia i rodzaj naruszonego dobra - ciężar gatunkowy

poszczególnych dóbr osobistych nie jest bowiem jednakowy i nie wszystkie dobra osobiste zasługują na jednakowy poziom ochrony za pomocą środków o charakterze majątkowym. Ponadto, sąd musi zbadać nasilenie złej woli sprawcy oraz celowość zastosowania tego środka. Przekłada się to zarówno na możliwość zasądzenia zadośćuczynienia w konkretnej sprawie, jak i na jego wysokość.

Na rozmiar krzywdy spowodowanej naruszeniem dobra osobistego w postaci więzi rodzinnej mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań osoby bliskiej, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, rola w rodzinie pełniona przez osobą zmarłą, stopień w jakim pokrzywdzony będzie musiał się znaleźć w nowej rzeczywistości, wiek pokrzywdzonego (por. wyrok SN z dnia 3 czerwca 2011r. sygn. III CSK 279/10).

W niniejszej sprawie nie budzi wątpliwości, że na skutek wypadku i śmierci O. Z. zostało naruszone dobro osobiste powódki – matki zmarłego tj. prawa do życia w rodzinie. Na skutek śmierci O. Z. doszło bowiem do przedwczesnego zerwania więzi rodzinnych łączących powódkę ze zmarłym synem. Wobec powyższego zgłoszone przez powódkę żądanie zasądzenia zadośćuczynienia zasługiwało na uwzględnienie co do zasady.

Przystępując do ustalenia wysokości należnego powódce zadośćuczynienia w pierwszej kolejności odnieść się należało do ciężaru gatunkowego naruszonego dobra osobistego powódki. Uznać należało, że naruszenie dobra osobistego stanowi daleko większą dolegliwość psychiczną dla członka rodziny zmarłego niż w przypadku innych dóbr osobistych, a jego skutki rozciągają się na całe dalsze życie powódki. Powódka nie może już liczyć na wsparcie i opiekę syna, pomoc w pracach domowych, na spędzanie wspólnie czasu jak matka z synem. Więż ta została zerwana bezpowrotnie. Mniej uwzględnić należało, że niewątpliwa krzywda doznana przez powódkę była bardziej i silniej odczuwalna krótko po zdarzeniu, a inaczej jest odczuwana ponad 10 lat po śmierci syna. W tym zakresie nie można przyrównywać krzywdy powódki bezpośrednio po zdarzeniu, czy nawet kilka miesięcy po śmierci syna, kiedy ból i cierpienie jest bardzo silne, z uwagi na nagły i nieprzewidywalny charakter zdarzenia. A także kiedy więź i pamięć o zmarłym bliskim jest świeża, kiedy osoby bliskie muszą sobie dopiero zorganizować życie i nauczyć się żyć ze świadomością, że bliska im osoba nie żyje. Powódka niejako musiała przyzwycząić się do tej pustki w sercu po śmierci syna. Żyć ze świadomością, że pochowała własne dziecko. Niewątpliwie w niniejszej sprawie mamy do czynienia z sytuacją, kiedy w dacie wniesienia pozwu od śmierci syna powódki minęło ponad 10 lat. W związku z czym powódka przez tyle lat żyła i przystosowywała się do życia bez syna. W tym okresie powódka mogła liczyć na wsparcie i pomoc męża oraz pozostałych dzieci. Niewątpliwie szczere poczucie krzywdy i niesprawiedliwości, nie jest już tak psychicznie odczuwane przez powódkę jak w okresie bezpośrednio po wypadku. Powódka nie leczy się psychicznie, nie korzysta z pomocy psychologa, pozostaje na emeryturze, prowadzi gospodarstwo domowe razem z mężem, pozostaje w relacjach rodzinnych z pozostałymi dziećmi, na których wsparcie może liczyć. Mając na uwadze powyższe, Sąd uznał, że kwota 25.000 zł tytułem zadośćuczynienia jest adekwatna, jest odpowiednia do krzywdy powódki odczuwalnej w chwili wystąpienia z niniejszym powództwem i w chwili wyrokowania. Zadośćuczynienie w przyznanej wysokości spełnia funkcję kompensacyjną i uwzględnia całokształt okoliczności sprawy, tj. opisaną wyżej sytuację rodzinną i życiową powódki, rozmiar doznanych przez nią cierpień, ciężar gatunkowy naruszonego dobra osobistego oraz fakt upływu wielu lat od śmierci syna powoda.

Odnosząc się do kwestii odpowiedzialności pozwanego ubezpieczyciela w zakresie dochodzonego w niniejszej sprawie roszczenia, wskazać należy, że zgodnie z treścią art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. 2003r. Nr 124 póź. 1152 z późn. zm.), z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje poszkodowanemu odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia bądź też uszkodzenie lub zniszczenie mienia. Przepis art. 34 ust. 1 ww. ustawy należy zatem rozumieć w ten sposób, że odszkodowanie z ubezpieczenia OC posiadacza pojazdu obejmuje wszystkie roszczenia związane ze śmiercią i zgłaszane jako jej następstwo, a nie tylko roszczenia związane z naruszeniem dóbr osobistych zdrowia i życia. W tej

sytuacji możliwość dochodzenia od pozwanego ubezpieczyciela zadośćuczynienia za naruszenie dóbr osobistych – prawa do życia w rodzinie – na skutek śmierci osoby bliskiej nie budzi wątpliwości.

Pozwany zarzucił również, że powódka nie była bezpośrednio poszkodowana, co wpływało na zakres żądań jakie mogła zgłosić wobec pozwanego. Stanowisko to również nie zasługiwało na uwzględnienie. Osoba dochodząca zadośćuczynienia za spowodowanie śmierci osoby najbliższej nie jest poszkodowana jedynie pośrednio. Nie ulega wątpliwości, że ten sam czyn niedozwolony może wyrządzać krzywdę różnym osobom, źródłem krzywdy jest zatem czyn niedozwolony, którego następstwem jest śmierć. Krzywdą wyrządzoną zmarłemu jest utrata życia, dla osób mu bliskich zaś jest to naruszenie dobra osobistego poprzez zerwanie więzi emocjonalnej, szczególnie bliskiej w relacjach rodzinnych. Również więc osoba dochodząca ochrony na podstawie art. 448 k.c. może być poszkodowana bezpośrednio i dochodzić naprawienia własnej krzywdy, doznanej poprzez naruszenie jej własnego dobra osobistego (por. uchwała z dnia 13 lipca 2011 r. sygn. III CZP 32/11).

Mając na uwadze powyższe Sąd na podstawie art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c. zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 25.000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć syna. Kwota żądana przez powódkę była w ocenie Sądu wygórowana. W związku z powyższym w pozostałym zakresie Sąd oddalił powództwo jako bezzasadne.

O odsetkach Sąd orzekł na podstawie art. 481 k.c. w zw. z art. 455 k.c. i art. 817 § 1 k.c. tj. od dnia 5 grudnia 2013 r. Powódka w piśmie z dnia 30 października 2013 r., doręczonym 4 listopada 2013r., wezwała pozwanego do zapłaty kwoty 100.000 zł tytułem zadośćuczynienia za śmierć syna. Zatem od dnia 4 listopada 2013 r. rozpoczął bieg 30 dniowy termin do spełnienia świadczenia. W związku z powyższym od dnia 5 grudnia 2013 r. pozwany pozostaje w opóźnieniu.

O kosztach procesu w zakresie roszczenia powódki Sąd orzekł na podstawie art. 100 k.p.c. obciążając nimi strony stosunkowo tj. powódkę w 75 %, a pozwanego w 25 %. Powódka żądała kwoty 100.000 zł, a zasądzono na jej rzecz kwotę 25.000 zł, a zatem powódka wygrała proces jedynie w 25 %, a przegrała w 75 %. W niniejszej sprawie powódka poniosła w postępowaniu przed Sądem I instancji następujące koszty: opłata od pozwu - 2.500 zł, wynagrodzenie pełnomocnika – 3.617zł, koszty korespondencji – 15,20zł i koszty osobistego stawiennictwa strony – 100,30zł, łącznie 6.232,50zł. Do tego dochodzi wynagrodzenie pełnomocnika w postępowaniu apelacyjnym – 2.700zł. Łącznie poniesione przez powódkę koszty opiewały na kwotę 8.932,50zł. Pozwany winien ponieść 25% tej kwoty, a zatem 2.233,12zł. Z kolei pozwany poniósł koszty zastępstwa procesowego przed Sądem I instancji – 3.617zł oraz w postępowaniu apelacyjnym – 2.700zł, łącznie 6.317zł. Powódka winna ponieść 75% tych kosztów, czyli 4.737,75zł. Z uwagi na powyższe, Sąd zasądził od powódki na rzecz pozwanego różnicę między kosztami obciążającymi powódkę, a kosztami obciążającymi pozwanego – 2.504,63zł (4.737,75zł-2.233,12zł). Nadto Sąd nakazał ściągnąć od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Poznaniu kwotę 1.875zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych w części obciążającej pozwanego (25% nieuiszczonej części wpisu od pozwu – 625zł i 25% wpisu od apelacji – 1.250zł).

SSO Iwona Godlewska